babilis:ad miſcõiam facilis:in pſperis non
elatus:in aduerſis ꝯſtans:et in trepidis ſata-
gebat:vt qͦ ſenſu ꝑcepat ope ꝯpleret:et oris
doctrinã manus opatõe monſtraret. Hic cũ
ꝑ iudeã ꝑdicaret ⁊ corã põtifice accuſaret in
multis. Rñdit de obiectis: q̃ crimina dicitis
nõ oportet me cũcta dicere:qm̃ chriſtianũ eſ-
ſe nõ eſt criminis ſʒ glorie. Cui põtifex. Si
tibi dant inducie vis penitere. et ille. abſit vt
a veritate quã ſemel inueni ꝑ apoſtaſiã digre
diar. Cõſtantiſſime itaqꝫ xp̄m ꝑdicando ma
gnificauit. ¶ Scd̃o fuit aſſumptio vtilis ꝓ
pter miraculoꝝ opationẽ multa nanqꝫ mira
cula ꝑ illũ opatus eſt deus. Nã in macedo-
nia quandã potionẽ toxicatã q̃ viſu cũctos
priuabat quã ſibi dederũt in noĩe xp̄i bibit et
nullã leſionẽ incurrit Et cũ illa potio q̃ꝫplu
res alios excecaſſet ille ſingulis manũ impo
nens omẽs in xp̄i noĩe illuminauit:multaqꝫ
alia ſigna fecit ꝓpter que multi crediderũt in
xp̄m ¶ Tercio fuit vtilis aſſumptio matthie
ꝓpter martyrij toleratõeʒ. Nã licet aliq̃ dicãt
ꝙ poſt multa bona opa in pace quieuit. tamẽ
credit ꝙ martyrio fuerit coronatus: de quo
etiã diuerſa narrant. Nã quidã aſſerũt eũ fu-
iſſe lapidibꝰ obrutũ Alij fuiſſe crucifixũ. Nõ
nulli vero ſecuri more romano ꝑcuſſuʒ. Po
tuit eſſe ꝙ oĩa ꝯcurrerint et ꝙ fuit cruci affi-
xus et cũ nõ cito extingueret ꝙ fuerit lapida
tus ⁊ anteqꝫ ſpm̃ exhalaret ꝙ fuerit ſecuri ꝑ-
cuſſus. Huius corpus rome in ecc̃ia ſancte
marie maioꝛ ſub lapide porphirico ſepultũ
eſſe ꝑhibetur. Et ibidẽ caput eius ꝓplo demõ
ſtratur. Quidã vero aiunt ꝙ corpus illud de
iudea romã deinde treuerim fuit tranſlatum
aĩa vero cũ angelis ⁊ ſanctis gaudet in celis
vbi fruitur eterno bono. Ad qͦ nos ꝑducat
ille Jeſus filius dei qui cũ pr̃e et ſpũ ſcõ vi-
uit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo quadrageſimſſecũdus de gloria
beati Bartholomei apl̃i que magna oſtendi
tur ex triplici eius excellentia.

Magna eſt gloria
eius. Scribunt hec verba. pͣs.
xx. Licet ingentiſſima ſit gloria
ſcõꝝ quã habẽt in regno celoꝝ:
tñ et illa qua in eccleſia militante illuſtrãtur
admirabilis eſt ⁊ copioſa. Vbiqꝫ nãqꝫ ⁊ quo-
tidie nomẽ illoꝝ ſanctũ ⁊ venerabile ꝑdicat
atqꝫ de q̃ꝫplurimis ꝑ anni circulũ feſtiuitas
in eccleſia celebratur. Hodie vero celebris
memoria recolitur beati apoſtoli Bartholo-
mei quem omnes fideles deuotiſſime vene-
rantur. Hic vnus fuit ex duodecim apoſto-
lis quẽ aiunt nonnulli ex nobilibꝰ parentibꝰ
ortum:ſcʒ rege indie et cum diutino detẽtus
errore idoloꝝ fuiſſet tandem audita fama et
ſanctitate ac miraculis Jeſu chriſti in iudeã
abijt:vbi ad chriſtũ ꝯuerſus ꝑpetuo ei adhe
ſit ⁊ poſt ſuſceptũ ſpm̃ ſanctum euangelium
feruentiſſime ꝑdicauit. Merito igit in hoc
ſermone de ipſius gloria tractare debemus:
quã dixit magnaʒ illuminatus ꝓpheta ꝓpter
triplicem eius excellentiam.

¶ Prima dicitur idolatrie deſtructio.

¶ Scd̃a martyrij toleratio.

¶ Tercia corpis conſeruatio.

¶ Qualiter beatus Bartholomeus ꝑdicãs
in india idolatriam extinxit. Et de idolatrie
diffinitõe originatõe ⁊ graui offenſione.

¶ Capitulum. i.

Prima excellentia beati Bartholomei
oſtendens magnitudinẽ glorie eius di-
citur idolatrie deſtructio. Nam in india ido
la deſtruxit et populos ad chriſtũ conuertit.
Acceſſit quideʒ ibi ad templum in quo erat
idolum noĩe aſtaroth in quo quidã demon
habitabat qui ſe languentes curare dicebat.
Sed cum templũ languentibꝰ plenum eſſet
Et nullũ ab idolo rñſum habere poſſent ad
aliam ciuitatẽ precerunt:vbi aliud idolũ no
mine berith colebatur. Et interrogãtibꝰ cur
ſibi aſtaroth reſponſum nõ daret. Reſpõdit
berith. deus veſter cathenis igneis ꝯſtrictus
nec reſpirare nec loq̃ audet ab illa hora qua
apl̃us dei bartholomeus indiã intrauit. Di-
cunt illi quis eſt iſte Bartholomeus. Et de-
mon reſpondit. Amicus eſt dei omnipoten-
tis. Et ideo venit in iſtam ꝓuinciam:vt om-
nes deos inde euacuet. At illi. Dic nobis ſi-
gna eius vt eum inuenire poſſimus. Quibꝰ
demon ait. Capilli eius nigri et criſpi. Caro
eius candida:oculi grandes: nares equales
et directe:barba plixa habẽs paucos canos
ſtatura equalis:induitur pallio albo quod ꝑ
ſingulos angulos gemmas habet purpure-
as. Viginti ſex anni ſunt ex quo veſtes ⁊ ſan
dalia eius nec veteraſcunt nec ſordidantur.
Cencies flexis genibus per diem orat et cen-
cies per noctẽ Angeli cum eo ambulant quẽ
nunqꝫ eũ fatigari nec eſurire ꝑmittũt. Sem-
per eodem vultu ⁊ animo letus ac hilaris ꝑ-
ſeuerat. Omnia preuidet:omnia nouit: oĩm
gentiũ linguas intelligit. Et quod vobiſcũ
loquor ipe iam nouit:et qñ queretis eum ſi
vult oſtendet ſe vobis ſi aũt nõ vult non po
teritis inuenire. Rogo aũt vos vt cũ eũ inue
neritis rogate eũ ne huc veniat ne angeli ſui
hoc mihi faciant qͦ ſocio meo iam fecerunt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Cum ergo ꝑ duos dies ſollicite querentes
eum minime inueniſſent quadā die quidam
demoniacus exclamauit dicēs. Apl'e dei bar
tholomee: incendūt me orōnes tue. Cui apo-
ſtolus obmuteſce ⁊ exi ab eo: et ſtatim libera-
tus eſt. Qđ audiēs rex regionis illius Pole
mius cū haberet filiā lunaticā miſit ad apl'm
rogans vt ad ſe veniret ⁊ filiam ſuā ſanaret.
Ad quā cum apl's veniſſet et eam cathenis li
gatam videret qꝛ accedentes ad illā morſibꝰ
lacerabat: iuſſit eam ſolui. Et cū miniſtri ad
eam accedere nō auderēt dixit. Ego demoni
um qui in ea erat iā ligatū teneo ⁊ vos time-
tis. et ſtatim ſoluta ⁊ liberata eſt. Tūc rex ca-
melos auro ⁊ argento ⁊ lapidibꝰ ꝓcioſis one
rauit et apl'm inquiri faciēs eum nullatenus
inuenire potuit. Mane aūt ſequenti apparēs
apl's cū ſolo rege in cubiculo dixit ei. vt quid
me cum argento ⁊ auro tota die queſiſti. Iſta
munera ſunt neceſſaria his qui terrena req-
runt. Ego nihil terrenū nihil carnale deſide
ro. Tunc ſcūs Bartholomeus cepit cū mul
ta de myſterio nr̄e redemptōis docere oſten-
dens inter cetera xp̄m viciſſe diabolū ꝑ mira
bilem ꝯgruentiā: potentiā: iuſticiā et ſapien-
tiam: congruū eni fuit vt qui filiūꝫ virginis
id eſt adam factum de terra dum adhuc eſſet
virgo vicerat a filio virginis vinceret̄. Po-
tenter q̄ꝫ ip̄m vicit cū de ſua dominatōe po-
tenter eiecit: quā diabolus ꝑ deiectōe primi
hoīs vſurpauit. Et ſicut alicuius victor ty-
ranni comites ſuos mittit vt eiꝰ titulos vbi-
qꝫ erigant et tyranni deijciant. Sic xp̄us vi
ctor nuncios vbiqꝫ mittit vt diaboli cultum
euacuent ⁊ xp̄i ſtatuāt: Juſte q̄ꝫ diabolū vi-
cit qꝛ iuſtū eſt vt qui comedentē hoīem vin-
cens detinebat: ieiunante hoīe victuꝫ hoīem
amplius nō teneret. Sapienter aūt illū ſupē
rauit dum ars diaboli deluditur arte chriſti
Nam dum xp̄s in deſerto ieiunauit anhela-
bat diabolus illū agnoſcere ſi deus eſſet et ex
hoc cogitabat ꝙ ſi non eſuriret poſt quadra-
ginta dies deus erat. Si vero eſuriret ꝙ hō
eſſet ⁊ tūc ip̄m vt primū hoīem ꝑ cibū deuin
ceret. Sed cognoſci deus nō potuit qꝛ eſuri
uit: nec vinci qꝛ eius tentationi nō ceſſit. Cū
ergo eidem ſacramēta fidei ꝑdicaſſet dixit re
gi ꝙ ſi baptiſari vellet deum ſuū cathenis li
gatum ſibi oſtēderet. Seqnti ergo die iuxta
regis palatiū dum pontifices idolo ſacrifica
rent cepit clamare demon ac dicere. Ceſſate
miſeri ſacrificare nobis ne peiora me patia-
mini qui cathenis igneis ab angelis ieſu cri
ſti ligatus ſum. Statimqꝫ oēs miſerunt fu-
nes vt ſimulachrum euerterēt ſed nō potue-
runt. apoſtolus aūt demoni precepit vt inde
exiens idolū ip̄m ꝯminueret: q̄ ſtatim exiens
oīa idola templi ꝑ ſeip̄m ꝯfregit. Deinde fu-
ſa orōe ab apl'o oēs infirmi ſanati ſunt. Apo
ſtolus aūt templū deo dedicauit ⁊ demonem
in deſertum abire ꝑcepit. Tunc angelus dn̄i
ibidem apparuit et templū circūuolans in q̄t
tuor angulis ſignum crucis digito ſuo ſcul
pſit dicens: hec dicit dn̄s. Sicut vos oēs
ab infirmitate vr̄a mundaui. ita et templum
hoc ab omni ſorde mundabit̄ et habitatoreꝫ
eius quē apl's in deſertū locum abire ꝑcepit
prius vobis oſtendā quē videntes ne timea-
tis: Sed quale ſignū in lapidibꝰ his ſculpſi
tale in vr̄is frontibꝰ imprimatis. Tūc oſten-
dit eis ethiopem nigriorē fuligine: facie acu
ta: barba ꝓlixa: crinibꝰ vſqꝫ ad pedes ꝑten-
ſis: oculis igneis vt ferrum ignituꝫ ſcintilla
emittentibꝰ flāmas ſulfureas ex oculis et ore
ſpirantē cathenis igneis vinctū retro mani-
bus. Et dixit ei angelus: q̄m iuſſioneꝫ apo-
ſtoli audiſti et de templo oīa idola cōfregiſti
ſoluam te vt vadas in talē locuꝫ vbi nullus
homo moratur ⁊ ibidē ſis vſqꝫ ad diē iudicij
Ille aūt ſolutus cū magno ſtrepitu ⁊ vlula-
tu diſparuit. Angelus aūt dn̄i in celum cun
ctis videntibꝰ euolauit. tunc rex cū vxore et
filijs oīqꝫ ꝑp'lo baptiſatus eſt et relicto regno
apl'i diſcipulus eſt effectus. Sed vt predicta
clarius intelligant̄ et ne credantur falſa eſſe
atqꝫ conficta: tria in hac ꝑte de idolatria ſunt
declaranda.

Primum quid eſt idolatria.
Scōm vnde ortum habuit.
Tercium vtrū ſit grauiſſimū peccatorꝫ.

Ad primum dicimus ſc̄m ſniam Iſidori. li.
viij. ethimo. et ſancti Tho. ſa ſe. q. xciiij. Qꝛ
idolatria eſt cultus qui ſoli deo debet̄ exhibi
tus creature. Nā idolatria idolorꝫ ſeruitus
ſiue cultura interꝑtatur. latria eni grece lati-
ne ſeruitus dicit̄ que quantū ad verā religio
nem attinet nō niſi vni et ſoli deo debet̄. hāc
ſicut impia ſupbia ſiue hoīm ſiue demonū ſi
bi exhiberi iubet vel cupit. Ita pia hūilitas
vel hoīm vel angelorꝫ ſcōrꝫ ſibi oblatā recu-
ſat: ⁊ cui debet̄ oſtendit: ſicut paulus ⁊ barna
bas fecerūt de quibꝰ ſcribit̄ Actuū. xl. ca. Qꝛ
cū liſtrꝭ ꝓpter miracula que fiebāt vellēt ipſis
ꝑp'li diuinū honorē tribuere et dare thura: di
centes dij ſīles facti hoībus deſcenderūt ad
nos. Et vocabāt barnabā iouē Paulū vero
mercuriū: qꝛ ipe erat dux verbi. Illi cōſciſſis
tunicis ſuis exilierūt in turbas clamantes et
dicētes: viri quid hoc facitis: et nos morta-
les ſumus ſīles vobis hoīes. Igit̄ idolatria

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicit a latria et idolo. Idolū aūt eſt ſimula=
crū: qđ humana effigie factū et cōſecratū eſt:
iuxta vocabuli interpretatōz. Idos eni gre=
ce formā ſonat: et ab eo ꝑ diminutionē: idolū
deductū qđ apud nos formulā facit. Igitur
ois forma vel formula idolū ſe dici exposcit.
Quidā ꝟo impite dicūt idolū ex dolo ſum
pſiſſe nomē eo ꝙ diabolꝰ creature cultū diui
ni nois inuexit. Dicunt inſup idola ſimula
cra. Nā ſilacra a ſilitudine nuncupant eo ꝙ
manu artificis ex lapide aliaue materia eorū
vultꝰ imitant quoꝝ honore fungunt ſimu=
lacra dicta: vel ꝓ eo ꝙ ſunt ſilia vel ꝓ eo ꝙ ſi
mulata atqꝫ cōficta. Simulacra primꝰ ex lu
to fecit hiſmael ſcḋm hebreos. ſcḋm vero gētiles
primꝰ fuit ꝓmetheus. Greci vero referūt ꝙ
fuit cetrops. Fuit aūt ꝓmetheus tpe Jacob
frater athlantis aſtrologi de q̄bus multa lo=
quit Augꝰ. li. xviij. de ci. dei. ca. viij. Hic ꝓ=
metheus primꝰ dictus eſt feciſſe hoīes: tū qꝛ
de rudibꝰ fecit doctoſ: tū qꝛ legit feciſſe hoīm
imagīes q̄s arte quadā deambulare faciebat
Cetrops vero fuit ille q̄ metu plagarū egy=
pti vt dicit mgr̄ in hiſtoria ſcolaſtica: fugit in
greciā et cōdidit athenas: et primꝰ bouē im=
molauit ioui. ¶ Scḋm qđ declarandū: vñ
ortū habuit idolatria: et ad hoc aſſignari ſo=
lent tres originales cauſe.

¶ Prima đr inordinata affectio.
¶ Scḋa naturalis delectatio.
¶ Tercia negligēs cōſideratio.

¶ Prima cā fuit inordinata affectio q̄ꝫ tāgit
Lactantiuſ li. i. diuinaꝝ inſti. ꝛ Yſido. vbi ſ̄
Nā fuerūt q̄dā vrbiū cōditores aut viri i for=
tes: quibꝰ mortuis hoīes qui eos dilexerunt
ſimulacra finxerūt: vt haberēt aliqđ ex ima=
ginis cōtemplatōe ſolatiū. Et vt recitat mgr̄
in hiſtoria ſcholaſtica a Nino orta ſunt ido=
la mō q̄ ſeq̄t. Mortuo ſiquidē belo prē: ninꝰ
in ſolatiū doloris fieri fecit imaginē prīſ ſui
cui multā exhibebat reuerētiā: hinc hoīes re
gionis vt ei adularent ꝛ nōnulli timore duc
ti diuinos honores imagini exhibere cepe=
rūt huiꝰ exēplo pluris charis ſuis mortuis
imagines dedicare ceperūt. Et ſicut ab ido=
lo beli cetera traxerūt originē: ſic ab eiꝰ noie:
noīa generaliter acceperūt. Sicut eni belus
dictus eſt ab aſſirijs: ſic ꝛ alie nationes ſcḋm
ideomata et linguarū varietates: alie bel: alie
baal: alie baalim: alie befelgoꝛ alie beelzebub
coꝝ idola vocauerūt. Diophantus vero lace
demonū auctor libros ſcripſit antiquitatū.
xiiij. In quibꝰ ait. Sirofanē egyptiū fami=
lia ſubſtātia locupletē filiū genuiſſe quē ve=
lut enormis ſubſtātie ſucceſſorē: ineffabili vl=
tra q̄ꝫ paternitas exigebat affectu diligebat:
is dū aduerſus fortune i curſibꝰ rapit patrē
inſuꝑabili affecit merore. Qui filij ſimula=
crū i ſuis edibꝰ inſtituit: vniuerſa vero fami=
lia in dñi adulatōe aut coronas plectere aut
flores inferre aut odoramēta ſimulacra ſuc=
cendere cōſueuit. Nōnulli etiā ſeruoꝝ culpa
biles dñi furiā euitātes ad ſimulacrū ꝓfugi
veniā merebant. hec et hmōi facta ſunt poſt
diluuiū. Nā vt ait tho. vbi. ſ. arti. iiij. in rñ=
ſione ad ſcḋm articulū. In prima etate nō fu
it idolatria ꝓpter recentē memoriā creatōnis
mundi ex q̄ adhuc vigebat cognitio vnius
dei i mēte hoīm. In ſexta etiā etate idolatria
eſt excluſa: ꝑ virtutē et doctrinā xp̄i q̄ de dia=
bolo triūphauit. Scḋa cā originalis vñ or=
tum habuit idolatria fuit naturalis delecta=
tio. hō eni naturaliter de repreſentatione dele
ctatur. iō hoīes rudes a ꝑncipio vidētes per
diligentiā artificū imagines hoīm fieri diui
nitatis cultū eis impenderūt. Quidā inſuꝑ
ꝑ quandā nephariā artē imagīes quaſdā cō
ſtituebāt q̄ virtute demonū aliq̄s certos effe
ctus habebāt vñ putabāt in ipis imaginibꝰ
eſſe aliq̄d diuinitatis ꝛ ꝑ ꝯſequēs diuinū cul
tū illis exhibebāt. Et hec fuit opinio herme
tis termegiſti. vt Augꝰ. dicit in. viij. de ciui.
dei. Tercia cauſa originalis vñ orta eſt ido=
latria đr dei incōſideratio. Negligēteſ quidē
hoīes ad ꝯſiderandā excellentiā dei veri: qui
buſdā creaturis ꝓpter aliquā excellentē virtu
tē diuinitatꝭ cultū exhibuerūt. ſic diximꝰ in
ſermone de ſimplicitate dei. et in ſermone de
aīa. Vñ Lactantiꝰ li. diui. inſti. ait. illos q̄s
deꝰ impiti ꝛ inſipiētes tāq̄ꝫ deos et nuncupā
tur et adorāt: nēo eſt cā incōſideratus q̄ nō in
telligat fuiſſe mortaleſ. Quō ḡ inq̄t aliq̄s dij
crediti ſunt nimirū qꝛ reges maximi ac potē
tiſſimi fuerūt: ob merita ſuarū virtutum aut
munerū aut artiū repertarū: cū chari fuiſſent
his q̄bus iperauerāt in memoriā ſūt ꝯſecra=
ti: qđ ſi q̄s dubitet res coꝝ geſtas et facta ꝯſi
deret q̄ vniuerſa tā poete q̄ꝫ hiſtorici veteres
ꝓdiderūt. hec ille. Cū ḡ ſingulis dijs ſtatue
dedicarent: demones hoībꝰ errātibꝰ colēdoſ
ſe exhibuerūt in idolis dādo reſpōſa et aliq̄
q̄ videbant hoībꝰ mirabilia faciēdo. ¶ Ter=
ciū qđ erat declarandū vtrū idolatria ſit gra
uiſſimū pctōꝝ. Et ad h̄ rñdet ꝑ glo. ſuꝑ. xv.
ca. Leuit. q̄ ait. Oīe pctm̄ immūdicia ē aīe.
ſꝫ idolatria maxia. Aduertendū tñ ſcḋm Tho.
ꝙ grauitas alicuiꝰ pcti ꝑt attēdi dupliciter.
Uno mō ex ꝑte ipiꝰ pcti: et ſic pctm̄ idolatrie
eſt grauiſſimū. Sicut eni in terrena republi
ca grauiſſimū eē videt ꝙ aliq̄s honorē regiū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alteri impendat q̄ȝ vero regi: qꝛ quantū in ſe eſt totū reipublice pturbat ordinē: ita in peccatis q̄ ꝯ deū cōmittunt: q̄ tñ ſunt maxima: ḡ a. iſſimū eſſe videt ꝙ aliq̄s honorē diuinū creature impendat: qꝛ q̄ſtuȝ in ſe eſt facit aliū deū in mūdo minuens principatū diuinum. Si vero obijceret: ꝙ peſſimū optimo opponit. vt dr̄. viij. ethic̄. Sȝ cultus interior q̄ conſiſtit in fide ſpe ⁊ charitate eſt melior q̄ȝ cultus exterior. ergo infidelitas deſperatio ⁊ odiū dei q̄ opponunt cultui interiori ſūt grauiora pctā q̄ȝ idolatria q̄ opponit cultui exteriori. Rñdere poſſum⁹ ſm Tho. ꝙ idolatria p̄ſupponit interiorē infidelitatē et adijcit exterius indebitū cultū. Si vero ſit exterior tm̄ idolatria abſq̄ȝ interiori infidelitate additur culpa falſitatis. Scd̄o pōt attendi grauitas pctī ex pte peccātis: ſicut graui⁹ eſt pctm̄ ei⁹ qui peccat ſciēter q̄ȝ q̄ peccat ignorāter: et ſm hoc grauius peccāt heretici q̄ ſciēter corrumpunt fidē quā acceperūt q̄ȝ idolatre ignoranter peccātes. Et ſilr etiā aliq̄ alia pctā pñt eē maiora ꝓpter maiorē cōtemptū peccātis. Cōtra peccatū igit idolatrie p̄dicauit efficaciſſime beat⁹ Bartholomeus qd̄ ī ꝓuincia indie vt dictū eſt virtuoſe deleuit

Qualiter in albano maioris armenie beatus bartholome⁹ paſſus eſt martyriū de cuius paſſione varia eſt opinio q̄ tñ facile concordatur. Capitulū. ij.

Ecūda excellētia btī bartholomei oſtēdens magnitudinē glorie illi⁹ dr̄ martyrij toleratio. Tranſiuit q̄ppe ex hoc mūdo glorioſo martyrio coronatus. Nā poſtq̄ȝ rex polemius ſacrū baptiſma ſuſcepit vt ponit in legēda oēs temploꝝ pontifices cōgregati ad aſtragē regē fratrē eius conuenerūt. Et de deoꝝ ſuoꝝ amiſſione et templi ſubuerſione: et regis ꝑ artē magicā deceptōe ꝯ aplm̄ ſunt cōqueſti. Aſtrages ergo rex indignat⁹ mille viros armatos ad capiendū aplm̄ deſtinauit q̄ cū adduct⁹ fuiſſet corā eo dixit ei rex. Tu ne es ille q̄ euertiſti frēm meū. Cui apl's. ego illū nō euerti ſed cōuerti. cui rex. ſicut tu feciſti fratrē meū deū ſuū relinquere et tuo credere: ſic et ego te faciā deū tuū relinq̄re ⁊ meo ſacrificare. cui apl's. Ego deū quē colebat frater tuus ligaui ⁊ ligatū oñdi: et vt ſimulacrū frangeret coegi: et ſic poteris facere deo meo poteris me ad ſimulacrum adorandum ꝓuocare: ſin aūt deos tuos ꝯminuā ⁊ tu crede deo meo: hec illo dicēte nunciat regi: ꝙ deus ſuus baldach cecidiſſet et cōminutus fuiſſet: qd̄ rex audiēs purpurā qua indutus erat ſcidit. Et aplm̄ fuſtib⁹ cedi iuſſit atq̄ȝ interfici. De genere auteȝ paſſionis huius aplī triplex extat opinio.

Prima eoꝝ qui dicūt ꝙ fuit crucifixus.

Scd̄a eoꝝ qui aſſerūt ꝙ fuit excoriatus.

Tercia alioꝝ q̄ tenēt ꝙ fuit capite truncatus

De prima opinione loquit beatus dorotheus. bartholomeus indis p̄dicauit q̄ euāgelium ſm mattheū in ꝓpria eoꝝ lingua eis tradidit. Dormiuit ī albano ciuitate magne armenie crucifixus deorſum hñs caput. De ſcd̄a et tercia opinione ita ſcripſit theodorus abbas et doctor p̄cipuus. apl's dei Bartholomeus primū in licaonia p̄dicauit poſtmodū in india ad vltimū in albano vrbe. ſ. maioris armenie. vbi primo excoriatus tandem capite plexus ibidē ſepultus eſt. Sȝ ꝯtrarietas iſta facile ſolui pt: vt dicat ꝙ primo crucifixus fuit deinde añq̄ȝ ī cruce moreret: depoſitus excoriat⁹ fuit. Et poſtremo capite truncatus: cuius corpus xp̄iani tulerūt ⁊ honorifice ſepelierūt. Rex aūt aſtrages et temploꝝ pontifices a demonib⁹ arrepti mortui ſunt. Rex vero polemius in ep̄m ordinat ⁊ viginti anniſ officiū ep̄atus laudabiliter implens plenus virtutib⁹ in pace quieuit. Sȝ mirari forte q̄s poſſet quō bartholome⁹ in albano maioris armenie ſit paſſus: cū in india predicando idoloꝝ cultū euacuerit. Ad qd̄ rñdeo qꝛ veriſimile ē ꝙ rex aſtrages armenie regno p̄ſidebat. Nā vt ait Iſido. xiiij. ethi. li. armenia ſita eſt inter taurū et caucaſum a capadocia vſq̄ȝ ad caſpiū mare ptēſa hñs a ſeptentrione Cerannos mōtes ex cui⁹ collib⁹ Tigris fluuius naſcit et in cuius montib⁹ arca poſt diluuiū ſediſſe phibet: hec ē terra ararach in quā fugerūt filij Sennacherib: q̄ ipm in tēplo dei ſui orantē interfecerūt. vt ſcribit. iiij. Re. xix. ca. Ex quib⁹ colligimus ꝙ armenia indie ſit cōtigua: ad quā rex aſtrages deduci fecit aplm̄ bartholomeū.

Qualiter corpus aplī cōſeruatū eſt mirabiliter qñ ꝓiectū in mari deuenit ad inſulā liparitanā. Et inde collectis oſſib⁹ q̄ a ſarracenis fuerūt diſpſa: delatū fuit beneuentū vbi deuotione ſingulariſſima venerat.

Capitulū. iij.

Ercia excellētia beati bartholomei gloriā ei⁹ manifeſtans dr̄ corporis cōſeruatio: placuit quidē altiſſimo deo corpus aplī ſui mirabiliter cōſeruare oſſiūq̄ȝ eius curam gerere ſpecialē. Et hoc tripliciter.

Primo in proiectione.

Scd̄o in diſperſione.

Tercio in veneratione.

Primo deus mirabiliter ꝯſeruauit corp⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

apoſtoli in ꝓiectione: dū enī pagani viderēt
ꝓpter ſignoꝝ frequentiā corpus eiꝰ plurimū
venerari: indignati loculo plūbeo īpoſitū in
mare ꝑcipitauerūt. Et de hoc ita ſcripſit bea
tus Theodorꝰ ſupᷣdictus. mota eſt cū impe-
tu de regionibꝫ armenie arca cū q̄ttuor alio-
rū martyrū arcis q̄ ſilr dū ſigna ꝯparent cū
ea fuerāt in mare ꝓiecte: ⁊ ꝑ tm̄ ſpaciū maris
q̄ttuor. his ꝓcedentibꝫ et tāq̄ꝫ miniſtris obſe-
quiū quodammō aplo facientibꝫ: venerunt
in ꝑtes ſicilie in inſulā q̄ lipparis nuncupat̄:
ſicut epō hoſtienſi q̄ tunc pn̄s erat reuelatuꝫ
fuit: venit ad paupculā theſaurꝰ ditiſſimus:
venit ad ignobilē ꝓcioſiſſima margarita: ve-
nit ad meſtā ſplendidiſſimū luminare. Alijs
ergo q̄ttuor ad diuerſas terras euntibus ſan
ctum aplm in dicta inſula reliquerūt. Et eni
ꝑdictos q̄ttuor martyres apl's retrorſum re-
linquēs vnū. ſ. papinū ī ciuiuitate ſicilie mi-
las. Aliū vero Lucianū noīe meſſinā tranſ-
miſit: reliquos vero duos ī calabriā direxit:
gregoriū quidē in ciuitatē columnā. Acha-
cium aūt in ciuitatē q̄ chale vocat̄. Qui vſq̄ꝫ
hodie ſuffragijs ſuis ſplendēt. Suſceptus ē
ergo beatꝰ apl's cū multis hymnis laudibꝫ
et luminaribꝫ et templū ſibi magnifice fabri-
catur. ¶ Scḋo deus mirabiliter cōſeruauit
corpus apl'i in diſperſione. anno quippe dn̄i
dcccxxxi. Sarraceni ſiciliā inuadētes lippari-
tanā inſulā vbi corpus ſancti Bartholomei
quieſcebat vaſtauerūt ac eius ſepulcrū con-
fringētes oſſa ipius diſperſerunt. Illis autē
poſtea inde recedentibꝫ apparuit apl's cuidā
monacho dicēs. Surge collige oſſa mea q̄
diſꝑſa ſunt. Cui ille. Qua rōne oſſa tua col-
ligere aut aliquē honorē tibi exhibere debe-
mus cū nos deleri ꝑmiſeris nec auxiliū no-
bis impēderis. Cui ille: ꝑ multū tp̄s meritis
meis dn̄s huic ꝓplo pepcit. Sꝫ coꝝ peccatis
nimis inualeſcentibꝫ et vſq̄ꝫ ad celū claman
tibus iā ꝓ eis nō potui veniā obtinere. Sꝫ
cū monachꝰ diceret. quō inter tot alioꝝ oſſa
ſua q̄ꝫ inueniri poſſent ait. nocte ad ea colli
genda ibis. Et ea q̄ vt ignē ſplendentia vide
ris ꝓtinus hec leuabis. q̄ oīa vt dixerat inue
niens: apl'i oſſa leuauit. Et ſup quandā na-
uem cōſcendens beneuentū ea tranſtulit.
¶ Tercio deus cōſeruat mirabiliter corpus
bartholomei ī veneratōe. Vult equidē illud
a fidelibꝫ deuotiſſime venerari: nā licꝫ ſingu
lis diebꝫ anni eccleſia in q̄ oſſa illa felicia ſūt
repoſita a fidelibꝫ frequentet̄. veruntn̄ in fe-
ſto ipius ſancti innumerabilis ſi dici ꝑt xp̄ia
noꝝ multitudo ad eandē ꝯfugit: vbi etiā epi
oēs ſuffraganei abbates ⁊ alij ad laudandū

deū in ſuo ſancto ꝯueniūt. Gaude o bn̄uen-
tana ciuitas: ditata tanto munere ad deū pre
ces tuas cōfidenter effunde: ſperās indubi-
tanter barthomei meritis impetrare qḋ petꝭ
nō ab re diſponit ſapientia dei: vt ex lipparita
na inſula ſacrū hoc pignus ad te deferretur
Igitur. Bartholomei preſidiū indeſinenter
implora. vt per interceſſionē illiꝰ liberet te de
us ab omī malo et in ſua gratia conſeruet

¶ Sermo quadrageſimuſtercius de victo-
ria quā habuerūt ſctī apl'i Simon et Judas
in qua oſtendit̄ virtus dei q̄ erat in illis.

Hortes facti ſunt
in bello. Doctoris gentiū verba
ſunt iſta ad Hebre. xi. Si abſq̄ꝫ
vlla ꝯtradictione ꝑdicaſſent apl'i fidē xp̄i fa-
cile fuiſſet ꝑſuadere gentibꝫ vt ī illū crederēt
Sed ꝓfecto vbiq̄ꝫ duriſſimā reſiſtentiā inue
nerūt. Ob quā opꝰ fuit illos nō niſi forti aīo
docere euangelicā virtutē. Omiſſis aūt alijs
ſimonē et iudā inſpiciamꝰ q̄ ꝑſarū ꝓplos ab
idolatrie ſupſtitione reuocart. Ipi nāq̄ꝫ mul
ta viriliter egerūt ad expugnandos veritatꝭ
inimicos. Quos tn̄ cooperāte deo potētiſſi-
me debellarūt: veruntn̄ vt iſta faciliꝰ capiant̄
in pn̄ti ſermōe de victoria ſanctoꝝ ſimonis
et iude diſſeremꝰ. Fuerūt quippe victores et
fortes in bello: ita vt aduerſarij turpiſſime cō
fuſi deficerent: hi autem tripliciter diſtingui
poſſunt.

¶ Primi fuerunt diaboli.
¶ Secundi magi.
¶ Tercij idoloꝝ pontifices.
¶ Qualiter Simon ⁊ Judas deuicerūt dia
bolos. Et vtrū demones habeāt ſciam futu
rorū ꝯtingentiū. Et quō habent ꝓphetas fal
ſos atq̄ꝫ qualiter veritatē fatent̄: quā odiūt.

¶ Capitulū. i.

Primi aduerſarij Simonis ⁊ Jude q̄s
deuicerūt fuerunt diaboli: dū enī in ꝑſi
dem applicuiſſent. Baradach dux regis babi
lonie cōtra indos ad preliū ꝓfecturꝰ: nullū a
dijs ſuis potuit habere rn̄ſum ꝑgentes autē
ad fanū ꝓxime ciuitatis rn̄ſum ibidē habue
runt. Ꝙ ꝓpter apl'os qui venerūt dij rn̄dere
nō poſſent. Tūc dux eos inquiri fecit. Et in
uentos qui nā eſſent vel pro qua re veniſſent
inquiſiuit. Qui reſponderūt. Si genꝰ q̄ris
hebrei ſumus. Si cōditionē ſeruos ieſu xp̄i
nos eſſe fatemur. Si cauſam: ſalutis vr̄e cau
ſa huc venimꝰ. q̄bus dux rn̄dit. Cū felix re-
uerſus fuero audiā vos. Cui apl'i: mō magis
cōgruū ē recognoſcere illū cuiꝰ ope poſſitis
vincere: vel certe rebelles placatiſſimos inue-

insula collatum fuit. vid. Baron. in notis ad Martyrologium 25 Augusti